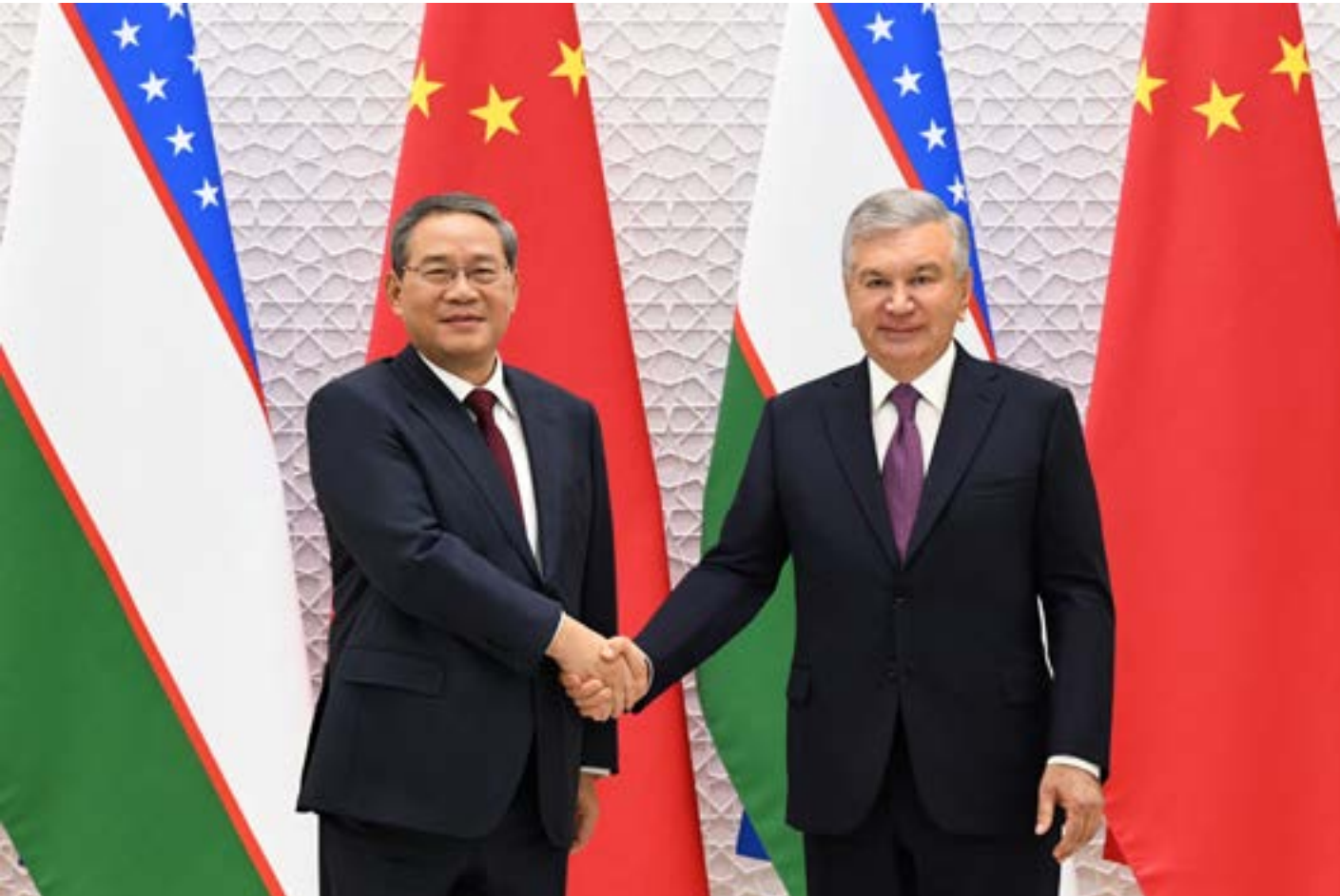

O‘ZBEKISTON – XITOIY O‘RTASIDAGI STRATEGIK SHERIKLIK MUNOSABATLARI HAR TOMONLAMA MUSTAHKAMLANADI

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev 17-oktabr kuni Xitoy Xalq Respublikasi Davlat kengashi Bosh vaziri Li Syan boshchiligidagi delegatsiyani qabul qildi.

Uchrashuv avvalida yuqori martabali mehmon davlatimiz rahbariga Xitoy Xalq Respublikasi Raisi Si Zinpingning samimiy salomi va eng ezgu tilaklarini yetkazdi.

Ikki mamlakat o‘rtasidagi yangi davrning barcha sharoitlarida har tomonlama strategik sheriklik

munosabatlarini yanada mustahkamlash masalalari ko‘rib chiqildi.

O‘zbekiston va Xitoy yetakchilarining joriy yil avgust oyida Bishkek shahrida bo‘lib o‘tgan uchrashuvida erishilgan kelishuvlarni amalga oshirish masalalariga alohida e‘tibor qaratildi.

Parlamentlar, hukumatlar, tashqi siyosiy va sohaviy idoralar, hududlar hamda ishbilarmon doiralar darajasida faol aloqalar yo‘lga qo‘yilgani mamnuniyat bilan qayd etildi.

O‘zbekistonning “uch yovuz kuch”ga qarshi kurashish va “Yagona Xitoy” siyosati

borasidagi pozitsiyasi o‘zgarmas ekani tasdiqlandi.

Tovar ayirboshlash hajmi barqaror o‘sib bormoqda. Qat’iy kelishuvlarga asoslangan loyihalar portfeli qariyb 60 milliard dollarga yetdi, 6 mingdan ziyod qo‘shma korxona tashkil etildi. Xitoylik sayyohlar soni ortib bormoqda. Kambag‘allikni qisqartirish sohasida tajriba almashish faol davom etmoqda.

“Yashil” energetika, kimyo sanoati, geologiya, avtomobilsozlik, metallurgiya, qishloq xo‘jaligi, infratuzilmani modernizatsiya qilish, tinch atom, raqamli texnologiyalar, sun’iy intellekt, uskuna ishlab chiqarish va robototexnika sohalarida hamkorlikni kengaytirish muhimligi ta’kidlandi.

“Xitoy — Qirg‘iziston — O‘zbekiston” strategik temir yo‘li qurilishi jadal sur‘atlarda davom etmoqda. Uning ishga tushirilishi mintaqada savdoni rivojlantirish va transport jihatidan bog‘liqlikni mustahkamlashga yanada kuchli sur‘at bag‘ishlashi ta’kidlandi.

Muzokara chog‘ida turizm, madaniyat va ta’lim sohalaridagi almashinuvlarni kengaytirish masalalariga alohida urg‘u berildi. Bu boradagi hamkorlik ko‘lamini yanada kengaytirish maqsadida ikki mamlakat shaharlari o‘rtasidagi aviaqatnovlar sonini ko‘paytirish rejalari muhokama qilindi.

Yaqin kunlarda Xitoyda O‘zbekiston madaniyati kunlari o‘tkaziladi, ikki mamlakat hududida madaniyat markazlari ochiladi.

Tomonlar SHHT, “Markaziy Osiyo — Xitoy” formati va boshqa tuzilmalar doirasidagi hamkorlikning dolzarb masalalarini ham ko‘rib chiqdilar.

OSIYO FUTBOL KONFEDERATSIYASI BILAN SAMARALI HAMKORLIK YANADA RIVOJLANTIRILADI

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Shavkat Mirziyoyev Osiyo futbol konfederatsiyasi prezidenti Shayx Salmon bin Ibrohim Al Xalifani qabul qildi.

Mamlakatimizning mazkur nufuzli sport tashkiloti bilan samarali hamkorligini yanada rivojlantirish masalalari ko‘rib chiqildi.

Shayx Salmon bin Ibrohim Al Xalifa yurtimizda havaskor va professional futbolni qo‘llab-quvvatlash, zamonaviy infratuzilma va o‘qitish bazasini barpo etish borasida amalga oshirilayotgan keng ko‘lamli ishlarni yuqori baholadi.

Futbol akademiyalarini birgalikda rivojlantirish hamda “Har bir mahallada futbol maydonchasi” dasturi doirasida

yoshlarni futbolga keng jalb etishga qaratilgan loyihalarni ilgari surish muhimligi ta’kidlandi.

Yirik futbol tadbirlari, jumladan, ayollar va o‘smirlar o‘rtasidagi chempionatlarni tashkil etish va o‘tkazish, sportchilar hamda murabbiylar tarkibini tayyorlashda uslubiy yordam ko‘rsatish, iste’dodli futbolchilarni saralash kabi yo‘nalishlarda amaliy hamkorlikni kengaytirishga kelishib olindi.

O‘ZA

BIRDAMLIK VA ISHONCH — BARQAROR TARAQQIYOT OMILI

Bugun Markaziy Osiyo nafaqat jug‘rofiy jihatdan, balki iqtisodiy, transport-logistika, energetika, texnologik va gumanitar nuqtai nazardan ham tobora yaxlit hamkorlik makoniga aylanib bormoqda. Keyingi yillarda mintaqa davlatlari o‘rtasida o‘zaro ishonch va yaxshi qo‘shnichilik muhiti mustahkamlanishi bu jarayonga yangi mazmun berdi.

Ayniqsa, Markaziy Osiyo davlatlari rahbarlari Maslahat uchrashuvlari so‘nggi yillarda o‘zaro ishonch va ochiq muloqotning samarali platformasiga aylandi. Ushbu format murakkab institutsional tuzilmalarni yaratishdan ko‘ra, mustaqil va suveren davlatlarning o‘zaro hurmat, ishonch va pragmatizm asosida amaliy hamkorligiga tayanadi.

Prezidentimizning Markaziy Osiyo davlatlari va Ozarbayjon rahbarlarining

sakkizinchi Maslahat uchrashuvidagi nutqi mintaqaviy hamkorlikni yangi bosqichga olib chiqish, o‘zaro manfaatli sheriklikni yanada mustahkamlashga qaratilgan muhim siyosiy va strategik dastur sifatida alohida ahamiyat kasb etadi. Ayniqsa, davlatimiz rahbarining Maslahat uchrashuvlari faoliyatini tartibga soluvchi normativ-huquqiy bazani takomillashtirish tashabbusi e‘tiborga loyiq.

Davomi 2-beta

XAVFSIZLIK VA HAMKORLIK — HAYOTIY ZARURAT

Tinchlikning qadrini uni yo‘qotish xavfi tug‘ilganda, ishonchning ahamiyatini esa u susayganda chuqurroq anglaymiz. Bugun bir hududdagi to‘qnashuv global bozorda oziq-ovqat va energiya narxlarini oshirib, uzoq-yaqindagi millionlab insonlarning kundalik turmush tarziga to‘g‘ridan to‘g‘ri ta’sir ko‘rsatayotganiga guvoh bo‘lmoqdamiz.

Shu bois, xavfsizlikni faqat davlat chegaralarini himoya qilish yoki harbiy tahdidlarni bartaraf etish bilan bog‘lab bo‘lmaydi. U, avvalo, insonlarning osoyishta yashashi, erkin mehnat qilishi, farzandlariga sifatli ta’lim berishi kabi zarur sharoitlarni qamrab oladi. Ozarbayjonda bo‘lib o‘tgan Osiyoda hamkorlik va ishonch choralari bo‘yicha kengashning yettinchi sammitida Prezidentimiz ilgari surgan tashabbuslar ana shu hayotiy ehtiyojlar bilan uyg‘unligi jihatidan alohida ahamiyatga ega.

Osiyo — ulkan iqtisodiy salohiyat, boy madaniy meros va katta intellektual imkoniyatlarga ega qit’a. Biroq bugun kuchayayotgan geosiyosiy raqobat, qurolli ziddiyatlar, global suvtanqisligi, iqliminqirozi va raqamli tafovutlar ushbu salohiyatni ro‘yobga chiqarish yo‘lida jiddiy sinovlarni yuzaga keltirmoqda. Mintaqaning bir

nuqtasidagi beqarorlik boshqa hududlardagi iqtisodiy rivojlanish sur‘atiga ham bevosita daxl qiladi. Shu bois, bugun davlatlar zimmasiga tinchlikni mustahkamlash, tahdidlarni bartaraf etish va xalqlarning osoyishta hayotini ta’minlaydigan sheriklik munosabatlarini shakllantirish mas’uliyati tushmoqda. Davlatimiz rahbarining nutqidagi asosiy g‘oya ham shunda namoyon bo‘ladi: murakkab muammolarni muloqot, o‘zaro hurmat va birgalikdagi amaliy harakatlar orqali hal etish mumkin.

Har qanday nizoning eng og‘ir asorati, avvalo, oddiy insonlar taqdirida aks etadi. Vayron bo‘lgan shaharlarni qayta tiklash, izdan chiqqan iqtisodiyotni sog‘lomlashtirish mumkindir, ammo xalqlar o‘rtasidagi nizoni tiklash uchun ba’zan o‘nlab yillar ham kamlik qiladi.

Davomi 2-beta

KALQARO E‘TIROF VA ZAMONAVIY YONDASHUV

Shu yil 6-oktabr kuni BMTning Oziq-ovqat va qishloq xo‘jaligi tashkiloti Bosh direktori Syuy Dunyuy Prezidentimizga FAOning eng yuksak mukofoti — “Agricola” medalini topshirdi. Bu voqeani navbatdagi xalqaro mukofot sifatida qabul qilish masalaning mazmunini toraytirib qo‘yadi. 1977-yili ta’sis etilgan ushbu medal ochlikka barham berish, oziq-ovqat xavfsizligini mustahkamlash va qishloq taraqqiyotiga amaliy hissa qo‘shgan davlat hamda jamoat arboblari beriladi.

Turli yillarda ushbu yuksak mukofot jahonning taniqli davlat arboblari topshirilgan. Uning so‘nggi yillardagi sohiblari qatorida Hindiston Bosh vaziri Narendra Modi, Misr Prezidenti Abdulfattoh as-Sisi va Iordaniya podshosi Abdulla II bor. Ularning har biri oziq-ovqat xavfsizligini mustahkamlash, agrooziq-ovqat tizimlarini yangilash, fermerlar farovonligini oshirish hamda mintaqaviy va xalqaro hamkorlikni rivojlantirishga qo‘shgan hissasi uchun ushbu e‘tirofga sazovor bo‘lgan.

Medalning old tomonida taqdirlangan shaxsning nomi va qiyofasi, orqa tomonida esa hayotiy tamoyili aks etadi. Shuningdek, medalga “**Bor kuch-g‘ayratimiz, bilim va salohiyatimizni xalqimizning baxt-saodati yo‘lida bag‘ishlash ulkan sharafdir**” degan so‘zlar bitilgan. Bu ibora so‘nggi yillarda

agrar sohadagi islohotlarning mazmuniga juda mos keladi. Chunki yer, suv, ilm va davlat boshqaruvidagi har bir o‘zgarish oxir-oqibat odamning dasturxonini, daromadi va ertangi kunga ishonchida ko‘rinishi kerak.

E‘tirofning asosi

FAOBosh direktori Syuy Dunyuy medalni shaxsan topshirar ekan, Prezidentimiz bilan bir stol atrofida kechgan ochiq muloqotda “**Siz haqiqiy yetakchisiz, jahon yetakchisiz va eng muhimi, tinchlikparvarsiz**”, deya ta’kidladi.

U FAOning maxsus tahlil guruhi O‘zbekiston rahbarining faoliyati, islohotlari va ularning natijalarini uzoq vaqt o‘rganib, shundan keyingina ushbu xulosaga kelganini aytdi. Demak, qaror bir kunlik taassurot yoki marosim munosabati natijasi emas. U uzoq muddatli kuzatuv, taqqoslash va aniq natijalarga tayangan xalqaro bahodir.

Muloqot chog‘ida Prezidentimiz qishloq xo‘jaligining asosiy mezon bozor ekanini ta’kidladi. Oziq-ovqat mahsulotlarining bozordagi narxi aholi turmushiga va inflyatsiya darajasiga bevosita ta’sir qiladi.

Davlatimiz rahbari ta’biri bilan aytganda, inflyatsiya boylardan ko‘ra kam ta’minlangan aholi yelkasiga og‘ir tushadigan katta bosimdir. Shuning uchun bu masala kun tartibining ustuvor vazifasi ekanini alohida ta’kidlar ekan, Prezidentimiz har tong ishini bozorlardagi oziq-ovqat narxini tekshirishdan boshlashini aytdi. Bosh vazir bo‘lib ishlagan davrida ham shu tartibga amal qilgan va xalq uchun yetarli oziq-ovqat yetishtirishni ustuvor vazifa deb bilgan.

Davomi 3-beta

Agrotarmoq

Ibromhim ABDURAHMONOV,
qishloq xo‘jaligi vaziri,
akademikXALQARO E‘TIROF
VA ZAMONAVIY YONDASHUV

Boshlanishi 1-betda

Syuy Dunyuy bu yondashuvni yuksak baholab, ushbu tajribadan davlat rahbarlari bilan birga hukumat va tarmoq rahbarlari ham o‘mak olishi kerakligini ta’kidladi. Bu kundalik odat emas, inson manfaatini boshqaruvning birinchi o‘rniga qo‘yadigan rahbarlik madaniyatidir.

FAO hisob-kitoblariga ko‘ra, O‘zbekistonda to‘yib o‘qatlanmaslik darajasi 2000-yilda qariyb 20 foiz bo‘lgan. So‘nggi o‘n yilda esa bu ko‘rsatkich 3 foizdan past darajada saqlanmoqda. Bir qarashda bu bitta raqam. Aslida, uning ortida g‘alla yetishtirish, meva-sabzavotchilik, bog‘dorchilik, chorvachilik, parrandachilik, baliqchilik, qayta ishlash, bozor infratuzilmasi va aholi daromadini oshirishga qaratilgan katta tizim turibdi.

Bu natijani kambag‘allikni qisqartirish siyosatidan ajratib bo‘lmaydi. Rasmiy ma‘lumotlarga ko‘ra, 2017-yilda 35 foiz bo‘lgan kambag‘allik darajasi 2026-yilda qariyb 4 foiz, eng so‘nggi hisobda esa 3,9 foiz pasaydi. Muhtoj aholi soni yil boshidagi 2,2 milliondan 1,5 millionga kamaydi. Bu shunchaki statistik tushish emas, balki millionlab oilalarning daromadi, oziq-ovqat olish imkoniyati va kelajakda ishonchi yaxshilanganini anglatadi. Keyingi bosqichda kambag‘allikni yanada qisqartirish, jumladan, ayrim hududlarda uni 2 foizgacha tushirish vazifasi qo‘yilmoqda.

Bandlik siyosati ham ushbu natijaning muhim qismidir. 2025-yilda 5 million odam daromad manbaiga ega bo‘ldi. Ishsizlik 5,5 foizdan 4,9 foizga tushdi hamda islohotlar boshlangan davrdagiga nisbatan qariyb ikki karra qisqardi. 2026-yil uchun 1 million kishini doimiy ish bilan ta‘minlash vazifasi belgilandi. Yilning qolgan qismida yana 350 ming kishiga doimiy ish o‘rni ochish, 1 million odamning daromadini oshirish va 230 ming oilani kambag‘allikdan chiqarish choralarini belgilangan. Qishloq xo‘jaligi, qayta ishlash, xizmat ko‘rsatish va mahalla tadbirkorligi — bu jarayonning asosiy omillari. Shu ma‘noda, “Agricola” medali faqat agrar ishlab chiqarishga emas, balki mehnat, daromad va inson farovonligini bir tizimda oshirishga qaratilgan ishlarning xalqaro e‘tirofi.

Shuning uchun “Nega aynan O‘zbekiston?” degan savolga javobni medallning o‘zida emas, mamlakatdagi o‘zgarishlarda ko‘rish kerak. Markaziy Osiyo davlatlari rahbarlari orasida birinchi bo‘lib O‘zbekiston Prezidentiga berilgan ushbu mukofot oziq-ovqat xavfsizligi, qishloq va suv xo‘jaligidagi tashabbuslar, mintaqaviy hamkorlik va islohotlarning amaliy natijalariga berilgan bahodir.

Tinchlik va ochiqlikdan
boshlangan agrar taraqqiyot

Qishloq xo‘jaligidagi natijani faqat dalada boshlangan jarayon deb tushunish to‘g‘ri emas. Daladagi baraka ko‘p jihatdan mamlakatdagi tinchlik, qo‘shnilar bilan ishonch, ochiq chegaralar, savdo yo‘llari va odamlarning erkin harakatiga bog‘liq. Prezidentimiz rahbarligida Markaziy Osiyoda yaxshi qo‘shnichilik va amaliy hamkorlikka asoslangan yangi muhit shakllandi. Yillar davomida to‘plangan masalalar muloqot orqali hal etila boshladi. Savdo, transport, suv, urug‘chilik, veterinariya va fitosanitariya masalalari bo‘yicha hamkorlik uchun yangi eshiklar ochildi.

Tinch va o‘zaro ishonchga asoslangan mintaqa dehqon uchun ham katta bozor demakdir. Bir mamlakatdagi urug‘, texnologiya yoki mahsulot ikkinchi mamlakatga osonroq yetadi. Qurg‘oqchilik, kasallik yoki bozordagi uzilishlar yuzberganda qo‘shnilar bir-birini qo‘llab-quvvatlaydi.

Shu ma‘noda, Prezidentimizning mintaqada tinchlik va yaqinlikni mustahkamlash siyosati oziq-ovqat xavfsizligining ham muhim poydevori bo‘ldi.

Islohotlar laboratoriyasi

So‘nggi o‘n yilda O‘zbekiston qishloq xo‘jaligi katta tajriba maydoniga aylandi. Davlat buyurtmasiga qattiq bog‘langan eski tizimdan bozor munosabatlarga o‘tish, fermerga erkinlik berish, klaster va kooperatsiya mexanizmlarini joriy etish, yer va suv hisobini raqamlashtirish, ilmiy dalaga yaqinlashtirish, qayta ishlash va eksportni kengaytirish bir vaqtning o‘zida bajarildi. Hamma yechim birdan mukammal bo‘lib qolmadi. Ammo islohotning eng muhim xususiyati shundaki, muammo yashirilmadi, tajribadan o‘tkazildi. Natija baholandi va zarur joyda yondashuv o‘zgartirildi.

Bu jarayonni “tirik laboratoriya” deb atash mumkin. Laboratoriyada g‘oya sinovdan o‘tadi. Dalada esa g‘oyani tabiat, fermer, bozor va vaqt sinaydi. O‘zbekistondagi islohotlar ana shu to‘rt sinovdan o‘tmoqda. Shu bois, mamlakat tajribasi faqat milliy ahamiyatga ega emas, balki suvi cheklangan, iqlimi quruq, aholisi o‘sib borayotgan va dengizga chiqish imkoniyati chegaralangan ko‘plab davlatlar uchun ham amaliy ahamiyat kasb etadi.

Oziq-ovqat xavfsizligining birinchi ramzi non bo‘lsa, asosi bug‘doydir. So‘nggi mavsumlarda navni to‘g‘ri joylashtirish, urug‘ sifatini yaxshilash, tuproq va suvni boshqarish, oziqlantirish hamda urug‘ni sovuqda chiniqtirish kabi agrotekhnologiyalar sinovdan o‘tkazildi. 2026-yilgi milliy tahlilga kiritilgan, taqqoslanadigan maydonlarda o‘rtacha hosildorlik gektariga 97,8 sentnerga yetdi. Bu natija yaxshi genetik va to‘g‘ri agronomiya birga qo‘llanganda cheklangan yerdan ko‘proq hosil olish mumkinligini ko‘rsatdi.

Meva-sabzavotchilik va bog‘dorchilikda ham shu mantiq ish bermoqda. Intensiv bog‘lar, tomchilatib sug‘orish, zamonaviy ko‘chatchilik, zararkunanda va kasalliklarni monitoring qilish, sovitish, saralash, qadoqlash va eksport talablariga moslashish yaxlit tizimga aylanmoqda. Bog‘ endi faqat hosil beradigan maydon emas, balki seleksiya, suv tejamlorligi, fitosanitar xavfsizlik, qayta ishlash va bozorni birlashtiradigan qiymat zanjiridir.

Sabzavot, meva, kartoshka, poliz, go‘sht, sut, tuxum va baliq mahsulotlaridagi o‘rish dasturxonimizni boyitdi. Suv tejovchi texnologiyalar joriy qilingan maydon 2016-yildagi 9000 gektardan 2026-yilga kelib 2,6 million gektarga yetdi. Bu o‘zgarishning mohiyati oddiy: tejalgan har tomchi suv yangi hosil, yangi daromad va kelajak uchun saqlangan imkoniyatdir.

Xavfsizlikka daxldor masala

Shu yil 7-oktabr kuni Toshkentda Butunjahon paxta kuni o‘tkazildi. Paxta oziq-ovqat ekinini emas, ammo u 80 ga yaqin mamlakatda ulkan yer, suv, mehnat va moliyaviy resurslarni band qiladi. Agar bir tonna paxtani yetishtirish uchun ortiqcha maydon, suv va xarajat sarflansa, boshqa ekinlar uchun imkoniyat qisqaradi. Paxta hosildorligi oshirilib, kamroq yer va suv bilan ko‘proq tola olinsa, oziq-ovqat ekinlari uchun maydon va resurs bo‘shaydi.

O‘zbekistonning so‘nggi paxtachilik tajribasi shuning uchun jahonshumul ahamiyatga ega. 2021-2025-yillarda paxta maydoni 1 million 31 ming gektardan 875,6 ming gektarga kamaydi. Shu davrda umumiy hosil 19,3 foiz o‘shib, 3,99 million tonnaga yetdi. O‘rtacha hosildorlik gektariga 3,24 tonnadan 4,55 tonnaga, ya‘ni 40,4 foiz oshdi. Qisqacha aytganda, paxtachilik “ko‘proq

maydon” usulidan “ko‘proq bilim va samara” usuliga o‘tmoqda.

Butunjahon paxta kuniga bag‘ishlangan tadbirning ochilish marosimida Paxta bo‘yicha xalqaro maslahat qo‘mitasi (ICAC) ijrochi direktori Erik Traxtenberg O‘zbekiston paxtachiligidagi o‘zgarishlarni yuksak baholadi. U Braziliya, Xitoy va boshqa yirik paxtachilik mamlakatlarida hosildorlikni oshirish va ishlab chiqarishni intensivlashtirish modeli ko‘p yillar davomida bosqichma-bosqich shakllangani, O‘zbekiston esa juda qisqa muddatda maydonni qisqartirgan holda hosildorlik va qo‘shilgan qiymatni keskin oshirganini ta’kidladi. Uning fikricha, bunday tez o‘zgarish mamlakat rahbariyati boshlagan islohotlarning qat‘iyati va amaliy natijasini ko‘rsatadi. Shu ma‘noda, u Prezidentimizni “Agricola” medali bilan tabriklab, bu e‘tirofni nafaqat paxtachilikdagi, balki butun agrar tarmoqdagi yangilanishlar bilan bog‘ladi.

Erik Traxtenberg O‘zbekistonda paxta dalalari va klaster korxonalarida bo‘lib, mexanizatsiyalashgan terim jarayonida shaxsan qatnashganini qayd etdi. U daladan boshlangan jarayonning kalava ip, mato, dizayn va tayyor kiyimgacha davom etadigan yaxlit qiymat zanjiriga aylanganini alohida e‘tirof etdi. Paxtadan kamroq yer va suv hisobiga ko‘proq mahsulot olish oziq-ovqat ekinlari uchun resurs bo‘shashiga xizmat qiladi. Shu bois, paxta intensivlashuvi tola va eksport masalasiga emas, balki oziq-ovqat xavfsizligiga xizmat qiladigan yechim hamdir. G‘o‘zapoyani biocharga aylantirish esa paxtani chiqindisiz, uglerodni tuproqda saqlaydigan va sayyoramizni asrashga hissa qo‘shadigan ekinga aylantirish imkonini beradi. ICAC O‘zbekiston bilan ushbu yo‘nalishda hamkorlikni kengaytirishga tayyorligini bildirdi.

Bu natija bitta preparat yoki bitta qaror samarasi emas. Urug‘chilikni yangilash, ertapishar va iqlimga mos navlar, dunyo paxtachiligidagi biotexnologik yutuqlar, 76 santimetrli ekish tizimi, tomchilatib sug‘orish va fertigatsiya, o‘simlik arxitekturasini boshqarish, uch bosqichli pishib yetilish dasturi, mexanizatsiya va dalani toza saqlash bir-birini to‘ldirdi.

2026-yilda 889,5 ming gektardan 4,5 million tonna paxta olish va o‘rtacha hosildorlikni gektariga 5,1 tonnaga yetkazish maqsadi qo‘yildi. Ayrim fermerlar gektaridan 100 sentnergacha hosil olayotgani Prezidentimizning forum ishtirokchilariga yo‘llagan tabrigida ham qayd etildi. Terimini to‘liq mexanizatsiyalashtirish yo‘lidagi ishlar esa mehnat unumdorligi, hosil sifati va yig‘im-terim muaddatini yaxshigacha olib chiqmoqda.

Mahsulot va
“yashil” qiymat

Bugun paxtaning qiymati daladan olingan xomashyo bilan belgilanmaydi. 2025-yilda O‘zbekiston 75 mamlakatga 2,6 milliard dollarlik to‘qimachilik mahsulotlari eksport qildi. Demak, paxta tolasini ishlab chiqarish, tikuvchilik, dizayn, logistika va savdo orqali ish o‘rni va daromadga aylanmoqda. Xomashyoni chuqur qayta ishlash kambag‘allikni qisqartirish va qishloqda barqaror bandlik yaratishning amaliy yo‘lidir.

Endi nabvat qiymat zanjirini yanada “yashil” qilishga keldi. G‘o‘zapoyani chiqindi deb emas, resurs deb ko‘rish mumkin. Uni tasdiqlangan usullarda biocharga aylantirish tuproqqa organik uglerod qaytarish, namni saqlash, tuproq sifatini yaxshilash va fermerga karbon bozoridan qo‘shimcha daromad olish imkonini beradi. Shu tariqa paxta dalasidan kiyimgacha bo‘lgan zanjir ekologik mas’uliyat bilan boyiadi.

FAO Bosh direktori Toshkentda “tola ekinlarini yaxshilash oziq-ovqat

xavfsizligiga hissa qo‘shadi” degan fikrni alohida ta’kidladi. Bu juda aniq xulosa. Paxta kamroq suv va maydonda yuqori hosil bersa, tola, kiyim va eksport saqlanadi, oziq-ovqat uchun esa yangi imkoniyat paydo bo‘ladi. O‘zbekiston tajribasining global ahamiyati ham shunda.

Butunjahon paxta kuni bilan bir paytda Toshkentda dengizga chiqishi chegaralangan rivojlanayotgan davlatlarning oziq-ovqat xavfsizligi va Barqaror rivojlanish maqsadlariga bag‘ishlangan ikkinchi global texnik forum o‘tkazildi. Bu ikki tadbirning bir joyda o‘tkazilishi tasodif emas. Paxta misoli har bir gektardan samarali foydalanishni ko‘rsatsa, LLDC forumi ishlab chiqarilgan mahsulotni saqlash, qayta ishlash, chegaradan o‘tkazish va bozorga yetkazish masalasini ko‘taradi.

Dunyodagi dengizga chiqishi chegaralangan 32 ta rivojlanayotgan mamlakatda qariyb 600 million kishi yashaydi. Ularning ko‘pi uchun qishloq xo‘jaligi ish, daromad va hayot manbaidir. Ammo transport xarajati yuqori, tranzit yo‘li uzun, sovitish va ombor infratuzilmasi yetarli emas. FAO ma‘lumotiga ko‘ra, ushbu mamlakatlarda har olti kishidan biri ochlikka duch keladi, aholining qariyb 57 foizi esa to‘g‘ri o‘qatlanish xarajatini ko‘tara olmaydi.

2024-yili Toshkentda o‘tkazilgan birinchi yuqori darajali forum muammoni umumiy rum tartibiga olib chiqdi. 2026-yilgi ikkinchi forum esa muloqotdan amaliy tizimga o‘tishni maqsad qildi. Asosiy g‘oya juda sodda: “landlocked”, ya‘ni dengizga chiqishi chegaralanganlikdan “land-linked”, ya‘ni quruqlik orqali bog‘langanlikka o‘tish kerak.

“Quruqlik orqali bog‘langan” deganda faqat avtomobil yoki temir yo‘l tushunilmaydi. Fermer bozor bilan, olim dala bilan, davlat qo‘shni mamlakat va tranzit hamkorlar bilan, mahsulot esa sovitish, saqlash, qayta ishlash va raqamli kuzatuv tizimi bilan bog‘lanishi kerak. Shunda geografik cheklav iqtisodiy uzilish bo‘lib qolmaydi. U mintaqaviy hamkorlik uchun sababga aylanadi.

Amaliy vazifalar

Mamlakatimiz yetakchisi forum ishtirokchilariga yo‘llagan tabrigida tadbirlarda 30 dan ziyod mamlakatdan olimlar, ekspertlar, tadbirkorlar va xalqaro tashkilotlar vakillari ishtirok etayotganini alohida qayd etdi. Bu Toshkentda muhokama qilingan masalalarning mahalliy emas, global ahamiyatga ega ekanini ko‘rsatadi.

Davlatimiz rahbari O‘zbekistonda paxtaning 300 ga yaqin ertapishar navi yaratilgani, ekish, parvarishlash va yig‘im-terim jarayoni mexanizatsiyalashayotgani, zamonaviy agrotekhnologiyalar tufayli ayrim

xo‘jaliklar gektaridan 100 sentnergacha hosil olayotganini ta’kidladi. Shu bilan birga, paxta muvaffaqiyati umumiy oziq-ovqat siyosati bilan bog‘landi.

Prezidentimiz murojaatidagi asosiy takliflar ham aniq: oziq-ovqat logistikasi va savdosini yengillashtirish, yetkazib berish qoidalarini soddalashtirish, Markaziy Osiyodan boshlab dengizga chiqishi chegaralangan davlatlar va tranzit hamkorlarni bog‘laydigan oziq-ovqat hamkorligi dasturini ishlab chiqish, qayta ishlash, sovitkichli saqlash va tashishga xalqaro moliya institutlari hamda xususiy investirlarni jalb etish. O‘zbekiston 2030-yilgacha oziq-ovqat ishlab chiqarishni ikki barobar, eksport va qo‘shilgan qiymatni uch barobar oshirishni maqsad qilgan. Bunday marra milliy imkoniyat bilan birga xalqaro sheriklikni ham talab etadi.

Forum yakunida qabul qilingan Toshkent kommunikasi ana shu g‘oyalarni umumiy yo‘l xaritasiga aylantirdi. Hujjat iqlim o‘zgarishi va ekologik zaiflikka qarshi kurash, ilm-fan va innovatsiya orqali transformatsiya, savdo va bozorlarga chiqishni yaxshilash, barqaror moliyani jalb etish kabi ustuvor yo‘nalishlarni belgiladi. Yoshlar, xotin-qizlar, boshqaruv, ma‘lumotlar va suv masalalari barcha yo‘nalishlarning umumiy asosi sifatida ko‘rsatildi.

Kommunikatsiyaning eng muhim amaliy natijalaridan biri Toshkentda dengizga chiqishi chegaralangan rivojlanayotgan davlatlar uchun Agrominovatsiyalar xabini tashkil etish tashabbusidir. Xab O‘zbekiston qishloq xo‘jaligi fanlari akademiyasi tizimidagi Qishloq xo‘jaligi tadqiqotlari bo‘yicha ilg‘or tajriba markazida faoliyat yuritishi ko‘zda tutilgan. U bilim almashish, texnologiya transferi, kadrlar tayyorlash va uch tomonlama hamkorlik uchun amaliy maydon bo‘ladi.

Butunjahon paxta kuni natijasida paxta innovatsiyalarini almashish platformasini yaratish, “tirik laboratoriyalar”ni yo‘lga qo‘yish va g‘o‘zapoyadan biocharcha olish texnologiyalarini hamkorlikda kengaytirish takliflari ilgari surildi. Xorijiy mehmonlar Bo‘ka tumanidagi fermer xo‘jaliklarida yuqori hosildorlik, biocharcha tayyorlash jarayoni va paxta yetishtirishning sakkiz qoidasi qanday ishlayotganini dala sharoitida ko‘rdilar. Baliqchilik korxonasiga tashrif esa oziq-ovqat diversifikatsiyasi va zamonaviy ishlab chiqarish yechimlarini namoyish etdi.

Eng muhimi, istiqbolli tashabbuslardan biri Toshkentda paxta tadqiqotlari va innovatsiyalari bo‘yicha xalqaro yuksak malaka markazini tashkil etish taklifi bo‘ldi. Prezidentimiz “Agricola” medalinini qabul qilish chog‘ida bu g‘oyani FAO Bosh direktori va ICAC rahbariyatiga

bildirib, O‘zbekiston bunday markazga mezbonlik qilishga tayyorligini ta’kidladi. Bu tashabbusning ishchi nomi — Cotton World Center, ya‘ni Jahon paxta markazi. Bug‘doy va makkajo‘xori, sholi, sabzavot hamda boshqa strategik ekinlarga xizmat qilayotgan xalqaro ilmiy markazlar singari ushbu markaz ham dunyoning yetakchi olimlari, seleksionerlari, agronomlari va investorlari Toshkentda birlashtirishi, yangi yechimlarni O‘zbekistonning “tirik laboratoriyasi”da sinashi va samarali texnologiyalarni paxta yetishtiruvchi mamlakatlarga tarqatishi mumkin. Syuy Dunyuy va Erik Traxtenberg ushbu g‘oyani qo‘llab-quvvatladı.

“Agricola” medali, Butunjahon paxta kuni va LLDC forumini bir-biridan alohida voqea deb qarash, ularning umumiy ma‘nosi yo‘qoladi. Medal o‘tgan yo‘lga berilgan xalqaro bahodir. Butunjahon paxta kuni kamroq resurs bilan ko‘proq va sifati mahsulot yetishtirish mumkinligini ko‘rsatdi. LLDC forumi esa shu mahsulotni bilim, logistika, savdo va sheriklik orqali xalq farovonligiga aylantirish yo‘lini belgiladi.

O‘zbekistonning taklifi tayyor shakldagi yagona modelni boshqalarga o‘tkazish emas. Asosiy taklif boshqacha: har bir mamlakatning sharoitiga mos yechimni birga yaratish, ilmiy fermerga yetkazish, ishlagan texnologiyani moliya bilan bog‘lash, qo‘shni davlatlar manfaatini hisobga olish va natijani inson hayoti bilan o‘lchash. Bu yondashuv Markaziy Osiyoni umumiy oziq-ovqat savatiga aylantirishi mumkin. Qozq‘istonning don salohiyati, O‘zbekistonning intensiv dehqonchilik va bog‘dorchilik tajribasi, Qirg‘iziston va Tojikistonning tog‘ qishloq xo‘jaligi va chorvachiligi, Turkmanistonning quruq iqlimdagi tajribasi o‘zaro to‘ldiruvchi kuchga aylanadi.

Bunday hamkorlik faqat mahsulot miqdorini ko‘paytirmaydi. U qishloqda ish o‘rni ochadi, kambag‘allikni qisqartiradi, yoshlarga yangi kasb beradi, xotin-qizlarni qiymat zanjiriga olib kiradi, qayta ishlashni rivojlantiradi va mintaqaning tashqi zarbalarga chidamliligini oshiradi. Eng muhimi, u oziq-ovqatni raqobat vositasi emas, tinchlik va o‘zaro bog‘liqlik vositasiga aylantiradi.

FAOning oliy mukofoti O‘zbekiston Prezidentiga topshirilgan kundan boshlangan ushbu hafta Toshkent kommunikasi bilan yakunlandi. Bir tomonda o‘tgan mehnatning e‘tirofi, ikkinchi tomonda kelajak uchun qabul qilingan umumiy majburiyat turibdi. Endi asosiy mezon kommunikedagi belgilangan vazifalarning dalada, chegarada, omborda, laboratoriyada va oila dasturxonida qanday natija berishidir.

www.yuz.uz

yuz.uznews

yuz_official

yuz.uz_news

yuz.uz_news

Prezident tashrifidan so‘ng

Tonggi sayrning o‘zgacha shukuh bor. Saharning musaffo havosi, sokin ko‘chalar va yangi kunning iliq nafasi ruhiyatga tetiklik bag‘ishlaydi. Ayniqsa, qadamlaringiz obod maskan sari boshlasa, unda inson qo‘li bilan yaratilgan go‘zallik va fayzni ko‘rib, qalbingizda havas uyg‘onadi. Yurt taraqqiyotining kichik ko‘zgusi bo‘lgan bu manzara jamiyat hayotiga yangicha ruh olib kirayotgani, qalblarda hayotga mehr uyg‘otayotganini his qilasz. Shukrki, keyingi yillarda shaharu qishloqlar, mahallalarimiz qiyofasidagi o‘zgarishlar ko‘ngillarga faxr va ishonch hissini bermoqda.

Risolat MADIYEVA,
“Yangi O‘zbekiston” muxbiri

Poytaxtimizning Olmazor tumanidagi Qichqiriq mahallasi ana shunday yangi, ko‘rkam qiyofasi bilan bugun tez-tez tilga olinmoqda. Zamonaviy me‘moriy yechimlar, obodonlashtirish ishlari mahalla ko‘rinishini tubdan o‘zgartirib yuborgan. Yaqinda davlatimiz rahbari ushbu mahallada bo‘lib, bajarilgan obodonlashtirish ishlari va aholi uchun yaratilgan sharoitlar bilan tanishdi.

Tashkil topganiga o‘ttiz yildan oshgan ushbu mahallada 23 ta ko‘p qavatli uy joylashgan. 1416 ta xonadonda 5400 nafardan ziyod odam istiqomat qiladi.

Prezidentimizning 2024-yil 25-iyundagi “Mahallalarni obodonlashtirish, ko‘kalamzorlashtirish va qiyofasini tubdan yaxshilashga doir qo‘shimcha chora-tadbirlar to‘g‘risida”gi qaroriga binoan mahalla butunlay yangicha qiyofa kasb etdi.

“Obod mahalla” davlat dasturi doirasidagi ushbu loyihaga mahalliy byudjetdan 71,4 milliard so‘m yo‘naltirildi. Natijada hudud zamonaviy “yashil” shaharsozlik muhitini o‘zida mujassam etgan haqiqiy ekologik mahallaga aylandi.

Bugun hududda 6500 ga yaqin manzarali va mevali daraxt parvarish qilinmoqda. Turar joylarning tashqi ko‘rinishi ham yangilandi. Aholi dam olishi uchun yuzlab o‘rindiqlar, yoritqichlar o‘rnatildi.

Suv bo‘yida yangi sayilgoh

Eng e‘tiborga molik o‘zgarishlardan biri Qichqiriq kanali qirg‘og‘i bo‘ylab barpo etilgan sayilgoh bo‘ldi. Uning uzunligi 2,4 kilometri tashkil etadi. Bu yerda 12,4 kilometr uzunlikda piyodalar yo‘lagi yotqizildi, qo‘shimcha yashil hudud tashkil etildi.

Suv havzasi ustidagi muhtasham ayvon, 14 ta shiypun, charxpalak va favvoralar har qanday insonning e‘tiborini tortadi. Obod va zamonaviy sayilgoh hududning qiyofasini yaxshilab, aholi va mehmonlar uchun o‘ziga xos dam olish maskaniga aylangan. Kundalik shovqin va tashvishlar orasida sayr qilish, tabiat qo‘ynida vaqt o‘tkazish, yaqinlar bilan muloqot qilish uchun sharoitlarga ega, ochiq, bepul va so‘lim bu go‘sha tunu kun odamlar bilan gavjum.

Sayilgoh faqat obodonlashtirilgan hudud emas, u odamlarning sog‘lom harakatlanishi, dam olishi, muloqot qilishi va bo‘sh vaqtini mazmunli o‘tkazishi uchun barpo etilgan maskandir. Ayniqsa, ravon va shinam piyodalar yo‘lakchasida harakatlanayotgan odamlarni kuzatir ekansiz, ularning har bir qadamida obod muhit, inson qadri va jamiyatdagi madaniy hayotning uyg‘unligini his qilish mumkin.

Harakatda gap ko‘p

Jismoniy harakatning inson salomatligiga beqiyos ta’siri haqida ko‘p so‘z yuritilgan. Bugun xalqimiz shuuriga ana shu mezon chuqurroq kirib borayotganini ko‘rib, ko‘ngil xotirjam tortadi. Saranjom-sarishta ko‘chalar,

FAYZ VA TAROVAT KO‘ZGUSI yoxud Qichqiriq mahallasiga bir nazar

Qulay va ko‘rkam makon

Ko‘rkam sport maydoniga yondosh qilib barpo etilgan amfiteatr konsert, teatr tomoshalari, milliy bayramlar, ijodiy uchrashuv, kitobxonlik kechalari, ko‘rik-tanlov va boshqa madaniy tadbirlarni o‘tkazish uchun mo‘ljallangan. Bunday tadbirlar mahallada sog‘lom ma‘naviy-madaniy muhit shakllanishi, aholining ijtimoiy faolligi ortishiga xizmat qiladi.

Yoshlar va jamoatchilik uchun yangi maskan

Ko‘p qavatli uylar oldida barpo etilgan 12 ta vorkaut maydonchasi mahalla ahliga ochiq havoda jismoniy shug‘ullanish imkonini bermoqda. Bu yerda turli sport mashg‘ulotlarini o‘tkazish, badantariya qilish uchun zarur anjomlar o‘rnatilgan. Yangi muhit, qulay infratuzilma salomatlikni mustahkamlash, jismoniy faollikni oshirish, sog‘lom turmush tarzini rag‘batlantirishga hissa qo‘shyapti.

Uchta futbol maydonchasi esa yoshlarning bo‘sh vaqtini mazmunli o‘tkazishi barobarida, iqtidorli yosh futbolchilarni saralash va sport to‘garagiga yo‘naltirishga zamin hozirlaydi. Stadiona ba‘zan yoshlar, goho kattalar jamoalarining to‘p surayotganiga tez-tez guvoh bo‘lish mumkin. Bu maydon nafaqat futbol bilan shug‘ullanish, balki yoshlarning jismonan baqvvat, ruhan yetuk, sog‘lom kamol topishiga xizmat qiluvchi muhim

Ayniqsa, yoshlarning ijodiy salohiyatini rivojlantirish, madaniyat va san‘atga qiziqishini oshirishda mazkur infratuzilmaning o‘mi alohida.

Katta avlod vakillarining jamoatchilik hayotidagi faol ishtiroki, avlodlar o‘rtasida ma‘naviy bog‘liqlikni ta‘minlash maqsadida barpo etilgan “O‘talar choyxonasi” xalqimizga xos qadriyatlardan biri, o‘ziga xos ma‘naviyat va tarbiya maskanidir, — deydi mahalla raisi Baxtiyor Yunusov. — O‘zaro hurmat, mehr-oqibat, bir piyola choy ustidagi suhbatlar, egzu maslahatlar yoshlarning halol mehnat, vatanparvarlik va odob-axloq ruhida kamol topishiga hissa qo‘shadi.

Umuman, yashil hudud, rang-barang toshlar yotqizilgan mo‘‘jaz ariqlar, zamonaviy yoritqichlar jilo berib turgan yo‘laklar va o‘rindiqlar hududning estetik

ko‘rinishiga o‘zgacha fayz bergan. Aholining bo‘sh vaqtini mazmunli o‘tkazishi uchun yaratilgan qulay va ko‘rkam bu makon o‘zida obodlikning eng muhim mezonini inson va uning qadri ekanini ifoda etmoqda.

Ko‘ngildan boshlangan obodlik

Qirg‘oq bo‘ylab yurarkanmiz, mo‘‘jaz bog‘ e‘tiborimizni tortdi. Mevali va manzarali daraxtlar, anvoyi gullar barq urib turgan bu kichik bog‘ mahallada yashovchi Gulnora G‘oyipova tashabbusi va sa’y-harakati bilan barpo etilgan. Ilgari tashlandiq va qarovsiz bo‘lgan bu joy o‘z-o‘zidan obod va so‘lim maskanga aylanib qolmagan. Har qanday egzu ish ortida mehnat, harakat, reja va eng muhimi, sabr

Hududda tadbirkorlik ham jadal rivojlanib, 47 ta tadbirkorlik subyektlarning faoliyati yo‘lga qo‘yilgani, yangi loyihalar hisobiga 61 ta yangi ish o‘mi ochilgani e‘tiborga molik. Ana shu egzu ishlarga Gulnora opa ham hissa qo‘shishni istadi. U yo‘lga qo‘ygan kulolchilik to‘garagi va to‘quvchilik sexiga mahalladagi ishsiz yoshlar va xotin-qizlar jalb etilib, “Usta-shogird” an‘anasi asosida hunar o‘rganishi maqsad qilingan. Tabiat va inson mehnati uyg‘unlashgan, rizq va imkoniyatlar ko‘payib borayotgan bu maskan aholi bandligini ta‘minlashdek egzu tashabbus bilan hamohang. Obodlik nafaqat bir maskanning chiroy ochishi, balki ko‘ngillarni ham yashnatish, insonlarga o‘z mehnati bilan qadr topish, hayotiga farovonlik kiritish imkonini ham berishdir.

yo‘llari kasalliklarining oldini olish maqsadida maxsus tuz xonasi tashkil etilgan. Bundan tashqari, kichikintoylarning har tomonlama rivojlanishi uchun ingliz tili, mental arifmetika, tasviriy san‘at, musiqa, badiiy gimnastika, shaxmat hamda taekvondo bo‘yicha to‘garaklar ochilmoqda.

Prezidentimizga muassasada bolalar uchun yaratilgan “O‘zbek tilini o‘ynab o‘rganamiz” maxsus interaktiv platformasining imkoniyatlari haqida ma‘lumot berildi. Ushbu platforma bolajonlarning davlat tilini qiziqarli o‘yinlar va raqamli texnologiyalar orqali oson o‘zlashtirishi uchun katta imkoniyat yaratadi. Platformadan mashg‘ulot jarayonida bolalarda mustaqil fikrlash, hayotiy ko‘nikmalarni shakllantirish, kasblar bilan tanishishda ham foydalanish mumkin.

Bir juft mashina o‘rniga 16 ta avtomobil

Bugun bir joyga otlanarkansiz, eng katta muammo mashinangizni xavfsiz va tartibli joylashtirish bo‘ladi. Bo‘sh joy bo‘lsa-ku yaxshi, bo‘lmasa, yaqin atrofn ikki-uch karra aylanib, qulay joy qidirishingizga to‘g‘ri keladi. Bu muammo bilan har birimiz deyarli har kuni duch kelamiz.

Hududda respublikada birinchilardan bo‘lib zamonaviy minorali avtoturargoh o‘rnatildi. Ushbu 8 qavatli inshoot lift prinsipida ishlaydi. Markazdagi lift avtomobilni qabul qilib, uni o‘ng va chap tomondagi bo‘sh joylarga joylashtiradi. Natijada atigi bir juft mashina sig‘adigan kichik yer maydonida 16 ta avtomobilni bemaolol saqlash imkonini yaratildi.

Bu bilan avtomobillarni piyodalar yo‘laklari, kirish-chiqish yo‘llariga qo‘yishdek tartibsizlikka barham berildi. Piyodalar uchun qulay muhit yaratildi. Yashil hududlar, tartib va ozodalikni saqlash imkonini yaratildi.

Maqsad ham mahallani obod va ko‘rkam manzilga aylantirish barobarida insonga vaqt, makon va xotirjamlik muhitini berishdir. Sifati yoritish, videokuzatuv va nazorat tizimlari kechki vaqtda ham turargoh xavfsizligini ta‘minlayapti. Zamonaviy arxitekturaning o‘zida mujassam etgan innovatsion avtoturargoh bugun mahallaning yangi infratuzilma obyektiga aylandi.

Kelajakka investitsiya

Davlatimiz rahbari mamlakatimiz mustaqilligining o‘ttiz besh yilligiga bag‘ishlangan tantanali marosimda kelgusi yillarda yurtimizda inson qadri yanada yuksaltirilgan 7 ta milliy dastur amalga oshirilishini ta’kidlar ekan, “Birinchii milliy dastur bilim va malakani kelgusi taraqqiyotimizning asosiy kapitaliga aylantirishdan iborat bo‘ladi. Bolalarning 6 yoshli tayyorlov guruhlariga qamrovini qisqa muddatda 100 foizga olib chiqamiz”, dedi.

Ana shu egzu maqsad ro‘yobi uchun bajarilayotgan yangilanishlar epkini Qichqiriq mahallasini ham chetlab o‘tmadi. Bu yerdagi 2 ta davlat maktabgacha ta’lim tashkilotida keng ko‘lamli qurilish va rekons-truksiya ishlari qilindi.

Davlatimiz rahbari tashrif chog‘ida ushbu muassasalardan biri — 441-bog‘chada yaratilgan sharoitlar bilan tanishdi. Ushbu maskan 1976-yili qurilgan bo‘lib, hududi tubdan kengaytirildi. Muassasaning bo‘sh turgan maydonida 450 o‘rinli 2 ta yangi bino barpo etildi. Natijada bog‘chaning umumiy quvvati 835 o‘ringa yetkazildi.

Muassasada bolajonlar salomatligiga alohida e‘tibor qaratilgan. Bolalar immunitetini mustahkamlash va nafas

Shuningdek, bog‘chada tashkil etilgan yo‘l harakati xavfsizligi to‘garagi faoliyati bilan ham tanishildi. Bu kabi to‘garaklar faoliyatini boshqa maktabgacha ta’lim muassasalarida ham ommalashtirish, bolalarni yo‘l harakati xavfsizligi madaniyatiga bog‘cha paytidanoq o‘rgatib borish muhimligi ta’kidlandi.

Bu sa’y-harakatlar zamirida farzand-larimizning aqlan raso, ruhan sog‘lom va barkamol bo‘lib ulg‘ayishi orzusi bor. Vaqti kelib bugungi ishlar samarasini davlatimizni taraqqiy ettirish uchun jamiyatimizga yangicha kuch bo‘lib qo‘shiladigan durkun, sog‘lom, intellekti yuksak yigit-qizlar timsolida ko‘rishimiz shubhasiz.

Rozilik — obodlikni belgilovchi muhim mezon

Prezidentimiz joylarga tashrif chog‘ida mahallalardagi obodonlashtirish ishlari, aholi uchun yaratilgan sharoitlar bilan tanishadi, hudud faollari, nuroniylar va yoshlar bilan samimiy muloqot qiladi. Mahalla infratuzilmasini yaxshilash, odamlar uchun munosib turmush sharoiti yaratish, bandligini ta‘minlash va kuchmadini oshirishga qaratilgan ishlarni kuchaytirish lozimligini ta’kidlaydi.

Mahalla obodligi faqat yo‘llar, ko‘chalar ko‘rkamligi, infratuzilmaning yaxshiligi bilan o‘lchanmaydi. Odamlarning bugunidan roziligi, ertangi kunga ishonchi, faolligi va hamjihatligi — obodlikni belgilovchi eng muhim mezon. Bugun o‘ziga xos ko‘rkam qiyofa kasb etgan Qichqiriq mahallasidagi o‘zgarishlar poytaxtning boshqa mahallalari uchun namuna bo‘layotgani zamirida ham el roziligiga erishish, qadrini ulug‘lashdek egzu orzu mujassam.

JAHON STANDARTLARIGA MOS TA’LIM

Abdug‘affor QIRG‘IZBOYEV,
Namangan davlat universiteti rektori, tarix fanlari doktori, professor

Nazarimda, bugungi ta’lim islohotlarining tub mohiyati ham aynan shunda namoyon bo’ladi. Biz ta’lim sifatini oshirish, o’quv jarayonini takomillashtirish, ilmiy izlanishlarni rag’batlantirish va xalqaro tajribani o’zlashtirish masalalariga davrning navbatdagi talabi emas, balki universitetning bugungi va ertangi taraqqiyotini belgilab beradigan strategik vazifa sifatida qarashimiz kerak. Chunki o’qitish sifatiga qo’yilayotgan talablar qanchalik oshsa, bizdan ham shunchalik ko’p izlanish, yangicha yondashuv va yuksak mas’uliyat talab etiladi.

Namangan davlat universitetidagi ishlar zamirida ham ana shu tushuncha mujassam. OTMni rivojlantirish jarayonini faqat ta’lim yo’nalishlarini ko’paytirish yoki yangi binolar barpo etish bilan cheklab qo’ymaymiz. Biz uchun asosiy masala imkoniyatlarning ta’lim sifati, talabalarining bilimi va ko’nikmasi hamda professor-o’qituvchilarning ilmiy-ijodiy salohiyatiga qanday ta’sir ko’rsatayotganidir.

Mazkur o’quv yilida universitetimizning moddiy-texnik bazasini mustahkamlash, talabalar va professor-o’qituvchilar uchun zamonaviy ta’lim muhitini yaratish borasida ko’plab ishlar qilindi. Jumladan, 2400 o’ringa mo’ljallangan ikkita o’quv binosi rekonstruksiya qilindi, sport inshootlari va “Biologik tadqiqotlar markazi” barpo etildi. Shuningdek, 1650 o’rinli uchta talabalar turar joyi hamda 2000 o’ringa mo’ljallangan o’quv binosi foydalanishga topshirildi.

Albatta, bu raqamlar ortida mehnat, tashkiliy sa’y-harakatlar va maqsad mujassam. Biroq binolarning zamonaviyligi o’z-o’zidan ta’lim sifatini ta’minlab bermaydi. Ularning haqiqiy qiymati ana shu imkoniyatlardan qanchalik samarali foydalanishimiz, talabalar uchun qanday muhit yaratishimiz va ilmiy izlanishlarni qay darajada qo’llab-quvvatlashimiz bilan belgilanadi. Shuning uchun moddiy-texnik bazani rivojlantirish bilan birga ta’lim mazmunini yangilash va o’quv jarayoni samaradorligini oshirishga ham ustuvor vazifa sifatida qaraymiz.

Universitetimizda ta’lim qamrovi kengayib borayotgani ham zimmamizdagi mas’uliyatni yanada oshiradi. Bakalavriat

yo’nalishlari soni 73 tadan 76 taga, magistratura mutaxassisliklari esa 18 tadan 29 taga yetdi. Talabalar sonining 9900 dan 16 ming 300 ga oshgani universitetimizga talab va ishonchning muhim ko’rsatkichidir. Qamrovning kengayishi, eng avvalo, ta’lim sifatiga talabni kuchaytirish, har bir talabaga munosib sharoit yaratish va ta’lim dasturining mazmunini zamon ehtiyojlariga moslashtirishni taqozo etadi.

Kelgusi o’quv yilida yana 19 ta yangi ta’lim yo’nalishi va mutaxassisligni yo’lga qo’yish rejalashtirilgan. Belgilangan vazifalar ijrosi doirasida 7 ta ta’lim dasturi bo’yicha dual ta’limni tashkil etish ham

ham alohida e’tibor qarataypmiz. Bu boradagi muhim qadamlardan biri Namangan davlat universitetida biologiya, kimyo va fizika sohalaridagi oltita ta’lim dasturining Germaniyaning ASIIN xalqaro akkreditatsiya agentligi tomonidan e’tirof etilgani bo’ldi. Ushbu dasturlar biologiya, kimyo va fizika yo’nalishlaridagi bakalavriat ta’lim dasturlarini hamda shu uchta mutaxassislik bo’yicha magistratura dasturlarini qamrab oladi. Endi mazkur yo’nalish va mutaxassislklarning diplomi barcha davlatda tan olinadi. Bu biz uchun sharaf va ayni paytda katta mas’uliyat demakdir. Shuningdek, universitetimizning yana 22 ta ta’lim dasturi maxsus akkreditatsiyadan muvaffaqiyatli o’tkazildi.

Bu natijalar universitet jamoasining izchil mehnati, faoliyatini takomillashtirishga intilishi va ta’lim sifatini oshirishga talabchanligining muhim ifodasidir. Xalqaro e’tirofga erishish uchun ta’lim dasturlarining mazmunini, o’quv jarayonini tashkil etish, resurslar va mutaxassislar tayyorlash tizimiga jiddiy e’tibor qaratish lozim. Bunday jarayon universitetdan o’z faoliyatiga tanqidiy nazar bilan qarash, mavjud imkoniyatlar bilan birga hal qilinishi lozim bo’lgan vazifalarni aniq belgilab olishni taqozo etadi.

Shu ma’noda, oltita ta’lim dasturining ASIIN tomonidan e’tirof etilgani va yana 22 ta dasturning maxsus akkreditatsiyadan o’tkazilgani biz uchun quvonchli natija

bo’lish bilan birga kelgusi faoliyatimiz uchun mas’uliyat hamdir. Bu yutuqlar ta’lim sifatini xalqaro mezonlar asosida baholash va takomillashtirish borasidagi ishlarimizni izchil davom ettirishga undaydi. Chunki xalqaro e’tirofning haqiqiy ahamiyati sertifikatning o’zida emas, uning ortida turgan sifat o’zgarishlari, o’quv jarayoni samaradorligi hamda talabalar egallayotgan bilim va ko’nikmalarda namoyon bo’ladi.

Erishilgan yutuqlar bilan cheklanib qolish niyatimiz yo’q. Bugungi ta’lim muhitida kechagi natijalarning o’zi yetarli emas. Har bir bosqich yangi marralarni, har bir e’tirof esa yanada yuksak mas’uliyatni yuzaga keltiradi. Oldimizda ta’lim dasturlarimizni xalqaro standartlarga moslashtirish, sifatini takomillashtirish va xalqaro akkreditatsiya qamrovini kengaytirishdek muhim vazifalar turibdi.

Jumladan, kelgusida filologiya va tillarni o’qitish yo’nalishi bo’yicha 3 ta, iqtisodiyot yo’nalishi bo’yicha 5 ta ta’lim dasturini xalqaro akkreditatsiyadan o’tkazishni rejalashtirganmiz. Bu ta’lim dasturlari sonini ko’paytirishga qaratilgan maqsad emas, balki mazmuni va sifatini yanada takomillashtirish, xalqaro hamkorlikni kengaytirish, universitetimizning xalqaro ta’lim makonidagi mavqeiini mustahkamlash, shuningdek, bitiruvchilarimizning mehnat bozoridagi raqobatbardoshligini oshirish yo’lidagi navbatdagi qadamdir.

Universitetning haqiqiy nufuzi faqat qozonilgan e’tirof bilan emas, auditoriyalarda yaratilayotgan bilim muhiti, professor-o’qituvchilarning salohiyati, ilmiy izlanishlar samarasi va talabalarining yutuqlari bilan belgilanadi. Xalqaro akkreditatsiya esa ana shu jarayonni takomillashtirishga xizmat qilgandagina o’zining to’liq mazmun-mohiyatini namoyon etadi. Shu bois, har bir natijani keyingi rivojlanish uchun tayanch, har bir yangi vazifani esa universitet salohiyatini yanada yuksaltirish imkoniyati sifatida qabul qilamiz.

Zero, universitetning eng katta boyligi binolar yoki sertifikatlar emas, balki bilim, mustaqil fikrlaydigan, zamonaviy kasbiy ko’nikmalarni egallagan va jamiyat taraqqiyotiga munosib hissa qo’sha oladigan yoshlardir. Universitet jamoasining birdamligi, professor-o’qituvchilarimizning kasbiy salohiyati va talabalarimizning intilishi tufayli oldimizga qo’ygan maqsadlarimizga erishamiz.

Inson qadri uchun

“Inson qadri uchun” tamoyiliga asoslangan islohotlar sog’liqni saqlash tizimida ham katta o’zgarishlar yasadi. Yillar davomida to’planib qolgan masalalar hal etilib, tibbiyot xalqqa tobora yaqinlashmoqda. Bugun nafaqat shahar va tuman markazlarida, balki chekka qishloqlarda ham zamonaviy tibbiyot muassasalari barpo etilmoqda.

Jumladan, Qashqadaryo viloyatida ham yirik loyihalar amalga oshirilmoqda. Hozir hududda 337 ta tibbiyot muassasasi faoliyat yuritmoqda. Ulardan 53 tasi statsionar xizmat ko’rsatadigan muassasa bo’lib, 9472 o’ringa ega. Bu muassasalarning 12 tasi respublika markazlari filiallari, 17 tasi viloyat muassasalari, 36 tasi esa tuman darajasidagi shifoxonalardir. Bundan tashqari, 232 ta ambulator muassasa bor. Xususan, 106 ta oilaviy shifokorlik punkti, 111 ta oilaviy poliklinika, 15 ta ko’p tarmoqli markaziy poliklinika va 182 ta mahalla tibbiyot punkti aholiga xizmat ko’rsatmoqda. Davlat tibbiyot muassasalarida 55 ming 267 tibbiyot xodimi mehnat qilmoqda. Shundan 5427 nafari shifokor, 33 ming 706 nafari o’rta tibbiyot xodimi.

Ilgari bemorlar jarrohlik amaliyoti uchun Toshkent shahriga yoki xorijga borishga majbur edi. Biroq bunga hamma ham imkon topa olmasdi. Qolaversa, uzoq yo’l bosib borish kasal kishiga oson emas. Bugun viloyatning o’zida ko’pgina kasalliklar bo’yicha jarrohlik amaliyoti bajarilmoqda. Masalan, shu yilning o’tgan olti oyida 3806 ta yuqori texnologik jarrohlik amaliyoti o’tkazildi. Bu ko’rsatkich o’tgan yilning shu davriga nisbatan deyarli ikki baravar ko’p. Shuning o’ziyoq zamonaviy tibbiy texnologiyalar viloyatda amaliyotga faol joriy etilayotganidan dalolat beradi.

Sog’lom turmush tarzini shakllantirish va kasalliklarni erta bosqichda aniqlash ham sog’liqni saqlash siyosatining ustuvor yo’nalishlaridan. Bu borada ham viloyatda sezilarli ishlar bajarilmoqda. Jumladan, o’tgan olti oyda hududdagi 18 dan 40 yoshgacha bo’lgan 1 million 200 mingdan ortiq kishidan 649 ming 97 nafari profilaktik tibbiy ko’rikdan o’tkazildi.

Shu bilan birga, 40 yoshdan oshgan 990 dan ortiq fuqaro o’rtasida yurak-qon tomir kasalliklari bo’yicha skrining ishlari olib borilmoqda. Belgilangan reja bo’yicha 440 ming 325 kishi skrining tekshiruvlaridan o’tkazildi. Endokrinologik kasalliklar skriningi esa 103,2 foizni tashkil etib, rejadagi ko’rsatkichdan ham yuqori natijaga erishildi. Bu tibbiyot xodimlarining mehnat samaradorligi va aholining tibbiy madaniyati shakllanib borayotganidan dalolat beradi.

Onkologik kasalliklarni erta bosqichda aniqlash borasida ham muayyan yutuqlarga erishildi. Yilning dastlabki olti oyida 121 kishida onkologik holat erta bosqichda aniqlandi. Erta tashxis va zamonaviy davolash usullarini qo’llash natijasida 99 foizgacha tuzalish ko’rsatkichiga erishish imkoniyati yaratildi. Bu aholining o’rtacha umr ko’rish davomiyligini oshirishga xizmat qilmoqda.

Shu yil mart oyidan boshlab viloyatda joriy etilgan reimplantsiya dasturi aholi salomatligini asrashda hukumat tomonidan ko’rsatilayotgan g’amxo’rlikning yorqin namunasidir. Ushbu dastur doirasida poliklinikalarda dispanser nazoratidagi bemorlarga 7 xil og’ir kasallikni davolash uchun 46 turdagi dori-darmon butkul bepul tarqatilmoqda.

Hozirgacha viloyatning barcha tuman va shaharlarida reimplantsiya dasturi doirasida 9 ta kasallik bo’yicha dispanser ro’yxatida turgan 153 ming 745 bemor ushbu dasturga qamrab olindi. Joriy yilning olti oy mobaynida viloyat bo’yicha 398 ming 482 ta retsept rasmiylashtirilib, 17 milliard 625 million so’mlik dori-darmon aholiga bepul yetkazib berildi. Dasturga jalb qilingan barkaxonalari dori vositalarini to’liq bepul taqdim etmoqda. Ularning sarf-xarajati Davlat tibbiy sug’urta jamg’armasi tomonidan qoplab berilmoqda.

Ijtimoiy himoyaga muhtoj oilalar va aholining zaif qatlamlari davlatimizning doimiy e’tibori markazida. Prezidentimizning 2026-yil 17-fevraldagi “Muborak Ramazon oyida ehtiyojmand aholini davlat tomonidan ijtimoiy qo’llab-quvvatlash choralari to’g’risida”gi qaroriga muvofiq, respublika bo’yicha ijtimoiy reyestrga kiritilgan 6000 bemorni sog’lomlashtirish belgilangan. Shundan 754 nafari Qashqadaryo viloyati hissasiga to’g’ri keladi. Soha vakillari tomonidan har bir bemorning kasalligi bo’yicha aniq reja-grafik ishlab chiqildi. Shu asosda 754 bemor tegishli tibbiyot muassasalariga yotqizildi. Shundan 45 nafarida yuqori texnologiyali jarrohlik amaliyoti bajarildi. Bundan tashqari, kambag’al va ijtimoiy himoyaga muhtoj aholi tibbiy ko’rikdan o’tkazilib, 33 ming 686 bemor aniqlandi. Ulardan 30 ming 862 nafari ambulatoriya, 2842 nafari esa statsionar sharoitda sog’lomlashtirildi.

Keyingi yillardagi tibbiyot sohasida ham xususiy sektorning ishtiroki ortib bormoqda. Jumladan, ayni paytda Qashqadaryoda 778 ta xususiy tibbiyot muassasasi mavjud. Shundan 620 tasi ambulator, 158 tasi statsionar shaklda — 72 turdagi ixtisoslik bo’yicha aholiga malakali tibbiy xizmat ko’rsatmoqda. Xususiy tibbiyot muassasalarida jami 5356 ta shifo o’rni mavjud bo’lib, bu davlat ulushiga nisbatan 38,2 foizni tashkil etadi.

O’tgan olti oyda nodavlat tibbiyot muassasalarida 96 ming 500 bemor davolanib chiqdi. Xususiy statsionar va ambulator klinikalar kuniga 10 mingga yaqin fuqaroga tashxis, maslahat va davolash xizmatlarini ko’rsatish salohiyatiga ega, — deydi Qashqadaryo viloyati sog’liqni saqlash boshqarmasi boshlig’i Nizom Qurbonov. — Joriy yilning dastlabki olti oyida tadbirkorlik subyektlari tomonidan xususiy tibbiyot sohasida umumiy qiymati

200 milliard so’mlik 50 ta yangi loyiha amalga oshirildi. Natijada uch yuzdan ortiq yangi ish o’rni ochildi. Sog’liqni saqlash vazirligi tomonidan belgilangan tartibda 42 ta xususiy tibbiyot muassasasiga litsenziya asosida faoliyat yuritishga ruxsat berildi. Mavjud muassasalardan 11 tasi esa faoliyatini kengaytirdi.

Xalqaro tibbiy turizm yo’nalishida ham ijobiy natijalarga erishilmoqda. 2026-yilning olti oyida chet ellik 519 fuqaroga 4 milliard 718 million so’mlik tibbiy xizmat ko’rsatildi. Ular orasida Rossiya, Xitoy, Hindiston, Qozog’iston, Janubiy Koreya, Tojikiston, Turkiya va boshqa mamlakatlardan kelgan bemorlar bor. Bu viloyat tibbiyotining xalqaro darajada tan olinayotganidan dalolat beradi.

Sog’liqni saqlash tizimini raqamlashtirish zamonaviy davlat boshqaruvining ajralmas

qismiga aylanib bormoqda. 2025-yilda tibbiyot tizimini raqamlashtirish uchun mahalliy byudjetdan 18 milliard so’mga yaqin mablag’ ajratildi. Buning hisobidan 1573 ta kompyuter, 455 dona planshet, 42 dona infokiosk, 168 dona monitor va boshqa zamonaviy texnika vositalari xarid qilindi.

Joriy yilning birinchi choragida viloyat, tuman va shahar tibbiyot birlashmalariga 473 ta zarur kompyuter texnikasi sotib olish uchun 3 milliard 152 million so’m ajratildi. Ko’kdala tumani tibbiyot birlashmasining 836 nafar, Kasbi tumani tibbiyot birlashmasining 1806 nafar shifokori va hamshiralari DMED tizimi va kompyuter savodxonligi bo’yicha o’qitilib, test imtihonlaridan o’tkazildi.

3,5 million so’mdan 6,5 million so’mgacha, hamshiralarniki esa 1,6 million so’mdan 4 million so’mgacha oshirildi.

Bundan tashqari, birkiritilgan odam soni 3000 dan ortiq bo’lgan tibbiy brigadalarga har bir ortiqcha kishi uchun bazaviy maoshning 0,5 foizi miqdorida ustama to’lanadi. O’lis va chekka hududlarda sayyor qabullar o’tkazgan tibbiyot brigadalariga esa 50 foizgacha ustama to’lash amaliyoti yo’lga qo’yildi. 2027-yildan bu miqdor yana oshadi.

Kitob tumanida bu ishlarning samarasi allaqachon ko’zga tashlanmoqda. Aholining birlamchi tibbiy-sanitariya yordami muassasalariga murojaati 30 foizdan 70 foizgacha oshdi. Bu esa odamlarda oilaviy shifokorlar faoliyatiga ishonch ortib borayotganidan dalolat beradi. Shu bilan birga, statsionar shifoxonalarga murojaatlar 30 foiz kamaydi. Bu birlamchi bo’g’in samaradorligi oshganini bildiradi.

Joriy yilda vohada investitsiya dasturi doirasida 17 ta tibbiyot muassasasi joriy ta’mirlanib, foydalanishga topshirildi.

— Mazkur ko’rsatkichlar aholiga ko’rsatiladigan tibbiy xizmatni tubdan yaxshilashga asos bo’lmoqda, — deydi Nizom Qurbonov. — Bundan tashqari, viloyat sog’liqni saqlash boshqarmasi oldida yangi va ulkan vazifalar turibdi. Xususan, yurak-qon tomir hamda qandli diabet kasalligini erta aniqlash maqsadida 40 yosh va undan katta 990,5 ming fuqaroni ommaviy skriningdan o’tkazish maqsad qilingan. Shuningdek, 1 million 300 ming 18-40 yoshli kishini profilaktik ko’rikdan o’tkazish va salomatlik holatini baholash ko’zda tutilgan. Shu bilan birga, Kitob va Koson tumanlarida 100 o’rinli zamonaviy reabilitatsiya markazini tashkil etish hamda Qarshi tumani tibbiyot birlashmasida 300 o’rinli zamonaviy ko’p tarmoqli tibbiyot markazini qurish belgilangan. Qarshi shahrida esa 600 o’rinli zamonaviy ko’p tarmoqli tibbiyot markazini qurish va jihozlash rejalashtirilgan.

Tibbiyotdagi islohotlar Qashqadaryoda samara bermoqda. Jumladan, yuqori texnologik jarrohliklar soni ikki baravar oshdi. Bepul dori-darmon dasturi kengaymoqda. Shifokorlar maoshi ikki marta yuqoriladi. Xususiy tibbiyot faol rivojlanmoqda, tizim raqamli asosga o’tmoqda. Bu esa aholining yanada sog’lom, farovon va ishonchli hayot kechirishiga asos bo’lmoqda.

Akbar RAHMONOV,
“Yangi O’zbekiston” muxbiri

Bekqul EGAMQULOV,
O'zbekistonda xizmat ko'rsatgan
jurnalist

So'zning maqomi ikkinchi
o'ringa tushib qolsa...

Kunlar, yillar, asrlar o'tishi bilan odamlar va tillar o'zgarib boradi. Bunga turkiy o'zbek tilimiz tarixi yaqqol misol bo'la oladi. Bugun ko'pchiligimiz Navoiy davri tilini deyarli tushunmaymiz. Shuning uchun daho shoirimiz asarlarini o'qish va o'rganish uchun maxsus lug'atlar tuzilgan. Vaholanki, bundan besh asr oldingi ajdodlarimiz aynan shu tilda gaplashgan, g'azal va dostonlar bitgan. Hatto o'tgan asr boshlarida yashab o'tgan buyuk bobolarimiz asarlarida ham bugungi yoshlar uchun tushunarsiz so'z va iboralar uchraydi.

Demak, davr o'tishi bilan tillar o'zgarib, boshqa tillardan kirib kelgan so'z, ibora va shevalar hisobiga boyib boradi. Ayrim so'zlar esa tilimizdan chiqib ketadi. Bunday so'zlar arxaizm, ya'ni arxaik so'zlar deb ataladi. Tilshunoslikda ta'riflanishicha, arxaik so'zlar til taraqqiyoti natijasida hozir iste'moldan chiqib qolgan, lekin zamonaviy tilda muqobil mavjud bo'lgan eskirgan so'zlardir. Boshqacha aytganda, bu so'zlar ifodalaydigan tushuncha yoki buyumlar bugungi hayotimizda ham bor, biroq ular hozir boshqa yangi so'zlar bilan nomlanadi.

Men bolaligimda otamni "ota", onamni "ona" deb chaqirganman. Qishlog'imizda ham, qo'shni qishloqlarda ham hamma shunday murojaat qilardi. Ota va onani boshqa so'z bilan atash mumkinligini tasavvurimizga ham sig'dira olmaganmiz. Axir bu ikki so'z o'zbek tilidagi eng muqaddas, ardoqli so'zlar.

Bugungi yoshlarning aksariyati otasini "dada", "ada", onasini esa "aya", "oyi" deb chaqiryapti. Bu-ku, mayli, har bir hududning o'ziga xosligi bilan bog'liqdir, ammo men tug'ilib o'sgan tomonlarda ham "ota" va "ona" so'zlari muomaladan chiqib borayotgandek go'yo.

Turkiyshunos olimlar ta'kidicha, "dada" so'zining etimologiyasi uzoq o'tmishga borib taqaladi. U turkiy xalqlarning eng qadimgi umumleksik qatlamiga tegishli. Mahmud Koshg'ariyning 11 asrga oid "Devonu lug'atit-turk" asarida ham bu so'z ishlatilgan va o'sha davrda aynan "ota" ma'nosini anglatgan.

Til tarixidagi tovushlar almashinuvi va qisqarishi — dissimilyatsiya yoki reduksiya natijasida "dada" so'zi boshidagi "d" tovushi tushib qolib, "ada" shakli yuzaga kelgan. Bu so'z ko'proq Toshkent va Farg'ona vodiysi shevalariga xos.

"Oyi" va "aya" so'zlari ham turkiy tillar qatlamiga mansub bo'lib, ularning kelib chiqishi bolalar nutqi va qadimgi turkiy ildizlarga borib taqaladi.

Yuqoridagilardan ko'rinib turibdiki, "dada", "ada" yoki "oyi", "aya" so'zlari bugun paydo bo'lib qolmagan. Ota-bobalarimiz ming yillardan buyon ularidan foydalanib kelgani va hozir ham ishlatilayotganiga hech qanday e'tiroz yo'q. Bu holat tilimizning naqadar boyligidan nishonadir va bitta

Menimcha, yurtimizda yangi qurilayotgan yirik jamoat obyektlariga nom berishda o'zbek tilidagi nomlarning ustuvor bo'lishi shart qilib belgilanishi kerak. Bu milliy g'ururimizni ham, shahar va qishloqlarimizning o'ziga xos me'moriy qiyofasini ham yanada mustahkamlaydi.

www.yuz.uz

yuz.uznews

yuz_official

yuz.uz_news

yuz.uz_news

O'ZLIKNI ASRASH

"ona" yoki "ota" so'zining shuncha sinonimi borligini ko'rsatadi.

Lekin "ota" va "ona" so'zlari iste'moldan chiqib borayotgani baribir bir oz xavotirli holatdir. Hozir 3-8 yoshli bolalar bilan muloqot qilib ko'ring, ko'pchiligi bunday so'zlar borligidan xabardor emas. 30 yoshgacha bo'lgan yigit-qizlar esa bu so'zlarni biladi, lekin deyarli ishlatmaydi. Demak, oradan yillar o'tgach, bu ikki so'zning butunlay iste'moldan chiqishi, unutilishi va arxaik so'zlarga aylanishi ehtimoli bor. Biz bolaligimizda otamiz va onamizning otasini "katta ota" deb atardik. Bugun bu so'z deyarli muomaladan chiqib bo'ldi. Balki ayrim chekka qishloqlardagina saqlanib qolgandir. Uning o'rini "bobo" yoki "buva" so'zlari egalladi. Ertaga "ota" va "ona" so'zlari ham shunday holga tushmasligiga kafolat bormi?

Aslida, "ota" va "ona" so'zlari o'rini bosa oladigan so'z yo'q. Bu shaxsiy fikrim. Chunki tilimizda "ona Vatan", "ona yurt", "ona tili", "ota makon", "ota yurt" va shularga o'xshash ko'plab qutlug' iboralar bor. Endi ularni "aya Vatan", "aya yurt", "aya tili", "oyi Vatan", "oyi yurt", "oyi tili" yoki "dada makon", "dada yurt", "ada makon", "ada yurt" deb talaffuz qilib ko'ring. Juda erish eshitiladi. Go'yoki mazmun o'zgarmagan. Lekin buni ayta olmaymiz, qabul qila olmaymiz. Chunki Vatanni, yurtini, makonni "ota" va "ona" so'zidan boshqa so'zlar bilan ifodalab, ulug'lab bo'lmaydi. Bu iboralar yillar davomida tilimizga, dilimizga va qonimizga singib ketgan.

Shunday ekan, bu so'zlarni saqlab qolish yo'llarini izlashimiz shart. So'zning yo'qolishi faqat uni aytmay qo'yishdan emas, ba'zan ma'nosini unutishdan boshlanadi. Shuning uchun ota-onani faqat nom bilan emas, balki hurmat, mehr va qadr bilan ham ulug'lashimiz lozim.

"Ota" va "ona" shunchaki ikki so'z emas, balki xalqimiz tili, tarixi, xotirasi va milliy o'zligining bir qismidir. So'zning maqomi ikkinchi o'ringa tushib qolsa, bolalar ularni kamroq eshitib, asta-sekin unutishi mumkin. Menimcha, buning oldini olish uchun oilada bolalarimizga kichikligidan "ota", "ona", "otajon", "onajon" so'zlarini o'rgataylik. Ularning o'z ota-onasiga qanday murojaat qilayotganiga jiddiy e'tibor beraylik.

Bu so'zlarni kitoblarda, she'rlarda, film va qo'shiqlarda, shuningdek, ijtimoiy tarmoqlarda ko'proq ishlatish lozim. Shu bilan birga, maktab va bog'chalarda bolalarga faqat so'zlarni yodlatish bilan cheklanmay,

ularning kelib chiqishi, ma'nosi va xalqimiz madaniyatidagi o'rni ga ham tushuntirish berish zarur.

Bundan tashqari, maktab darsliklarida, ayniqsa, boshlang'ich sinf kitoblarida faqat "ota" va "ona" so'zlari ishlatilishi kerak. Agar biz bu kitoblarda "dada", "ada", "oyi", "aya" so'zlaridan foydalana boshlasak, shunday ulug' so'zlarimiz unutilishiga, arxaik so'zga va tarixiga aylanishiga o'zimiz hissa qo'shgan bo'lamiz.

Tildagi so'zni saqlab qolishning eng kuchli yo'li — uni kundalik hayotda tabiiy ravishda ishlatish. Qonun, lug'at yoki darslik biror so'zni qayd etib qo'yishi mumkin, lekin uni tirik saqlaydigan kuch xalqning o'zidir. Shunday ekan, bu so'zlarni saqlab qolish faqat o'zimizga bog'liq.

"Ismimni ham, familiyamni ham o'zgartirmayman"

Bu haqda ko'p gapirildi, ko'p aytilди, turli takliflar bildirildi. Lekin hali ham biror o'zgarish bo'lmadi. Gap bir paytlar savodsiz xodimlar yoki boshqa millat vakillari tomonidan berilgan tug'ilganlik haqidagi guvohnomalar va shular asosida olingan pasport yoxud boshqa hujjatlardagi ism, ota ismi hamda familiyalar haqida bormoqda. Bu masalaga e'tiborsiz qaraganimiz sababli bugun lug'atlarimiz o'zbek tili qoidalariga zid bo'lgan Yadgar, Abdugani, Gulnara, Feryuza, Abidov, Raxmankulov, Djumabayeva kabi ko'plab ism va familiyalar bilan to'lib ketgan.

"Iste'molchi" gazetasida ishlab yurgan paytimda Kadir Djumayev degan odamdan maqola keldi. Mavzusi dolzarb ekan, tayyorlab gazetaga chiqardik. Albatta, muallifning ism va familiyasini "Qodir Jumayev" deb o'zbekchalashtirib berdik. Oradan bir hafta o'tgach, u menga telefon qildi. Rahmat aytish o'miga janjal ko'tardi. Emishki, biz uning ismi va familiyasini pasportidagidan boshqacha yozibmiz va bunga haqqimiz yo'q ekan.

Men unga ism va familiyasini o'zbek tili qoidalariga asosan to'g'rilaganimizni, uning asl ismi Qodir Jumayev ekanini tushuntirishga harakat qildim. Illoji bo'lsa, shu tobdapasport beradigan idoraga borib, hujjatdagi bu yozuvlarni o'zgartirishi lozimligini ham aytdim. U esa murosasiz qilmochqi emasdi. Maqolasini pasportidagi ism va familiya bilan qaytadan chiqarishimizni talab qilardi.

O'sha paytlarda ayrim idoralar o'z xodimlaridan gazetada maqolalar e'lon

qilishni talab etar va har oyda bu haqda hisobot olardi. Muallifimiz mazkur maqolasini hisobotga kiritgan ekan, ishxonasining rahbari "Bu boshqa odamning maqolasi" deb qabul qilmabdi.

Ko'p tortishuvlardan so'ng u pasportidagi ism va familiyasini o'zgartirish haqidagi taklifimni o'ylab ko'rishini va yana telefon qilishini aytib, go'shakni qo'ydi. Ertasi kuni haqiqatan qo'ng'iroq qildi. Bu safar u ism-familiyasi yoki maqolani qaytadan bosish haqida tortishmadi. Kechasi bilan uzoq o'ylab ko'rgani, lekin baribir familiyasi va ismini o'zgartirmaslikka qaror qilganini aytdi.

— O'ylab ko'rsam, familiyam va ismimni o'zgartirish uchun juda ko'p ovora bo'larkanman, — dedi u. — Avvalo, pasportni o'zgartirishning o'zi oson kechmaydi, necha kun sarson-sargardon bo'laman. Pasport o'zgartandan so'ng esa boshqa hamma hujjatlarni qaytadan olishim kerak. Universitet diplomini, farzandlarimning tug'ilganlik haqidagi guvohnomalari va pasportlari, nikoh guvohnomasi, nomimdagi uy-joy hamda boshqa mulklarimning hujjatlarini o'zgartirishim shart. Buning uchun qancha vaqt, pul va asab ketishini bir hisoblab ko'ring-a. Shuning uchun menga "Kadir Djumayev" bo'lib yurish yaxshiroq. Ism-familiya menga non yoki osh berarmidi? O'rischa bo'lsa, o'rischada...

Shundan so'ng u meni boshqa bezovta qilmadi.

Uning gapida ham jon bor edi. Rustdan ham, bundan 15-20 yillar borund biror idoraga kirib hujjat olishning o'zi bo'lmadi. Buning ustiga, "ismim va familiyamni o'zgartirmoqchiman" desangiz, sizga shubha bilan qarashlari tayin edi. Bundan tashqari, muallif aytganidek, bitta pasportdagi ism va familiya o'zgarishi bilan ko'plab muammolar boshlanardi. O'sha pasportdagi ism-familiya asosida olingan hujjatlarning hammasini qaytadan to'g'rilash kerak edi. Bu esa oson ish emas. Ham vaqtning, ham naqdning ketadi. Idoralar eshigi oldida kunlab, oylab sarson-sargardon bo'lasan. Ishing bitguncha qancha odamga akajon, opajon deb yolvorasan.

Shuning uchun ham undan ko'ra "Kadir Djumayev" bo'lib yurish yaxshi edi. Chunki sendan birov nega ism-familiyang bunday deb so'ramasdi, bu bilan tilimiz qoidalarini buzapsan demasdi.

Xo'sh, bunday xatolarni qachon tuzatamiz? Qachon odamlarning ismi, ota ismi va familiyasini to'g'ri yozadigan hamda aytadigan bo'lamiz? Nazarimda, buning uchun mamlakatimizda hamma

bajarishi shart bo'lgan majburiy hujjat qabul qilinishi kerak. Balki Davlat tili to'g'risidagi qonunimizga bitta modda qo'shish lozimdir. Unda barcha ism, ota ismi va familiyalar o'zbek tili qoidalariga asosida to'g'ri yozilishi, shu asosda qolgan hujjatlar ham to'g'rilanishi shart va majburiyligi qat'iy belgilanishi zarur. Hatto bu hujjatlarni to'g'rilashning aniq muddatlarini ham belgilab qo'yish kerak. Aks holda, bu jarayon yana uzoq davom etadi. Shu orqali ham ism-familiyalarni to'g'rilagan, ham tilimizni xatolardan tozalagan bo'lamiz. Bugun buning uchun idoraga-idora chopish, sarson bo'lishning hojati yo'q, kompyuter va raqamli texnologiyalar davrida yashayapmiz. Uydin chiqmay turib barcha hujjatlarni tuzatish imkonli bor, faqat o'zimizda istak, intilish va harakat bo'lsa kifoya.

Lotin yozuviga asoslangan o'zbek alifbosi takomillashtirilyapti. Bu esa astasekin barcha hujjatlar aynan shu alifbo asosida almashtiriladi degani. Demak, mana shu almashtirish jarayonining o'zidayoq noto'g'ri yozilgan ism va familiyalarni osongina to'g'rilab ketish mumkin.

Xorijiy nomlar zamonaviylik belgisi emas

Ziyolilarimiz o'zbek tili qoidalariga zid ravishda ko'plab xatolar bilan yozilgan ism va familiyalarni o'zgartirish orqali tilimiz tozaligini ta'minlash zarurligi haqida ancha yillardan buyon kuyinchaklik bilan gapirib keladi. Lekin hayotda buning natijasini ko'ryapmizmi? Kunlar, yillar o'tgan sayin tilimizni kamsitish bo'yicha yangidan yangi muammolar paydo bo'layotgandek. Eng achinarlisi, bunday muammolarni o'zimiz yarataypimiz.

Toshkentda ikkita 50 qavatdan baland osmono'par bino qad rostlagan. Biri "Nest One", ikkinchisi "Piramit Tower". Birlinchisining ma'nosi "bir uya, bir maskan, bir makon" degani. Ikkinchisining ma'nosi esa "Piramida minorasi" yoki "Piramida burji"ni anglatadi.

Poytaxtimiz markazidagi Beshyog'och mavzesida ajoyib dam olish maskani joylashgan. U "Magic city" deb nomlangan. Ma'nosi — sehrli shaharcha. Undan uncha uzoq bo'lmagan masofada odamlar hordiq chiqaradigan yana bir joy mavjud. Uning nomi "Seoul Mun". Chilonzor tumanidagi bolalarimizning eng sevimli dam olish bog'ining nomi ham juda antiqa — G'afur G'ulom nomidagi "Dream park".

Nega "Nest One", "Piramit Tower", "Magic city", "Seoul Mun", "Dream park"?

Axir Toshkent poytaxt shahar. Davlat tili — o'zbek tili. Qancha o'ylasam ham shu savollarga javob topa olmadim. "Seoul Mun" degani "Seul darvozasi" ma'nosini anglatib ekan va mazkur dam olish maskanini janubiy koreyalik do'stlarimiz quribdi. Shu bois, uning bunday nomlanishini tushunish mumkindir. Lekin qolganlarining yuqoridagicha nomlanishiga qanday asos bor? Nahotki, Toshkent markazidagi eng baland ikki binoni nomlash uchun o'zbekcha nomlar topilmagan bo'lsa? "Piramit Tower"ni to'g'ridan to'g'ri "Piramida minorasi" yoki "Piramida burji" desak, birov bizga urishadimi? "Magic city"ni "Sehrli shaharcha" desak, juda chiroyli jaranglaydi-ku, shunday emasmi? G'afur G'ulom nomidagi "Dream park" juda antiqa ekanini yuqorida aytdim. Nega uni "G'afur G'ulom nomidagi orzular bog'i" demadik?

Keyingi yillarda mamlakatimiz shaharlaridagi ko'chalar, binolar, turar joy majmualari, savdo markazlari, istirohat bog'lari va boshqa obyektlarni xorijiy ifodalarda nomlash o'ziga xos "kimo'zar" musobaqasiga aylanib ketdi. Poytaxtimiz ko'chalarini aylanib ko'ring, deyarli o'zbekcha yozuv uchratmaysiz. Qishloqlarimizda ham bu salbiy holat an'anaga aylanib borayotgani achinarli. Nazarimda, mazkur masalaga jiddiyoq yondashadigan vaqt yetdi. Zero, bu shunchaki nom tanlash emas, balki milliy tilimiz, madaniyatimiz va o'zligimizni asrash masalasi hisoblanadi.

Yana bir narsani hech qachon unutmaslik lozim: xorijiy nom har doim ham taraqqiyot belgisi emas. "City", "Park", "Tower", "Residence", "Mall" kabi so'zlarni qo'shish bino yoki obyektni zamonaviyroq qilib qo'ymaydi. Inshootning sifati, qulayligi va me'moriy qiyofasiga uning asl qadrini belgilaydi, nomi esa...

Milliy nomlarimiz ham zamonaviy va jozibali bo'lishi lozim. Istirohat bog'larimizni, turar joy majmualarimizni, ko'cha va xiyobonlarimizni, savdo markazlarimizni chiroyli o'zbekona nomlar bilan atasak, nima yo'qotamiz? Bu orqali yurtimizning obodligini va tilimizning go'zalligini ko'z-ko'z qilamiz, xolos.

Xorijlik investorlar uchun ham milliy nomlardan foydalanishga yo'l ochish mumkin. O'zbekistonda xorijiy kompaniya ishlayotgan bo'lsa, uning xalqaro brendini saqlab qolish lozim, albatta. Ammo mahalliy obyektning rasmiy nomi o'zbekcha bo'lishiga to'g'riqlik qilmalik kerak. Zarur hollarda uning boshqa tildagi nomini ham qo'shimcha ravishda yozib qo'yish mumkin.

Nom tanlashda jamoatchilik fikri, albatta, inobatga olinishi lozim. Katta obyektlarga nom berishda tilshunoslar, tarixchilar, me'morlar va keng jamoatchilik ishtirok etsa, tasodifiy yoki faqat reklama maqsadidagina tanlangan nomlar kamayadi.

Tilning mavqei faqat qonun bilan emas, hayotda qanchalik qo'llanilishi bilan ham belgilanadi. Agar bola har kuni ko'chada, bog'da, savdo markazi va baland binolarda o'zbekcha nomlarni, so'zlarni, reklama hamda e'lonlarni ko'rib o'ssa, u o'z tilini tabiiy ravishda qadrlay boshlaydi. Bu yerda eng muhim jihat xorijiy nom yoki tilni rad etish emas, balki o'z ona tilimizni ikkinchi darajaga tushirib qo'ymaslikdir.

Menimcha, yurtimizda yangi qurilayotgan yirik jamoat obyektlariga nom berishda o'zbek tilidagi nomlarning ustuvor bo'lishi shart qilib belgilanishi kerak. Bu milliy g'ururimizni ham, shahar va qishloqlarimizning o'ziga xos me'moriy qiyofasini ham yanada mustahkamlaydi.

Maqolamizni Prezidentimizning quyidagi fikrlari bilan yakunlasak. Unda bugun tilimizga nisbatan e'tibor qanday bo'lishi kerakligi ifodasini topgan va bu boradagi vazifalarimiz aniq belgilab berilgan:

"Har birimiz davlat tiliga bo'lgan e'tiborni mustaqillikka bo'lgan e'tibor deb, davlat tiliga ehtirom va sadoqatni ona Vatanga ehtirom va sadoqat deb bilishimiz, shunday qarashni hayotimizning ajralmas qoidasiga aylantirishimiz lozim.

Bu olijanob harakatni barchamiz o'zimizdan, o'z oilamiz va jamoamizdan boshlashimiz, ona tilimizga, urf-odat va qadriyatlarimizga bo'lgan hurmatni, Vatanga mehrimizni amaliy faoliyatimizda namoyon etishimiz kerak".

“Yangi O‘zbekiston” va “Правда Востока” gazetaları tahririyati” DM

МУАССИС:
O‘zbekiston Respublikasi
Vazirlar Mahkamasi

Bosh muharrir:

Salim DONIYOROV

Tahririyatga kelgan qo‘lyozmalar taqriz qilinmaydi va muallifga qaytarilmaydi.
Gazetaning yetkazib berilishi uchun obunani rasmiylashtirgan tashkilot javobgar.
Gazeta tahririyat kompyuter markazida sahilalandi.
Gazetaning poligrafik jihatdan sifatlı chop etilishiga “SHARQ” NMAK mas’ul.
Bosmaxona telefonı: (71) 233-11-07.

Qabulxona: (71) 233-56-33
E‘lonlar bo‘limi: (71) 233-70-98

E-mail: info@yuz.uz
Web-sayt: www.yuz.uz: (71) 233-47-05

Devonxona va ishonch telefonı: (71) 233-56-60

O‘zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan 2020-yil 13-yanvarda 1047-raqam bilan ro‘yxatga olingan.
Nashr indeksi — 236. Buyurtma G-1046.
29213 nusxada bosildi.
Hajmi — 3 taboq. Ofset usulida bosilgan. Qog‘oz bichimi A2.
Bahosi kelishilgan narxda.

“SHARQ” nashriyot-matbaa aksiyadorlik kompaniyasi bosmaxonasida chop etildi.
Bosmaxona manzili: Toshkent shahri, Buyuk Turon ko‘chasi, 41-uy.

Navbatchi muharrir: Sanjar Eshmurodov
Musahhih: Sherzod Mahmudov
Dizayner: Zafar Ro‘ziyev

Manzilimiz:
100060, Toshkent shahri,
Shahrisabz ko‘chasi, 85-uy